ਐਮ/ਐਸ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਸੋਮਪੋ ਜਨਰਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ.
ਬਨਾਮ
ਸੁਰੇਸ਼ ਚੰਦ ਜੈਨ & ਅਨੁ.
(ਸਪੈਸ਼ਲ ਲੀਵ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 5263 ਆਫ 2023)
ਜੁਲਾਈ 26, 2023
[ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ* ਅਤੇ ਮਨੋਜ ਮਿਸਰਾ, ਜੇ.ਜੇ.]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ:

ਆਰਟ. 136 – ਅਪੀਲ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ – ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ-ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 58(1)(ਏ)(iii) ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ – ਧਾਰਾ 136 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ – ਜਦੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਗੇ ਆਰਟ. 226 ਅਤੇ 227 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਪਲਬਧ ਉਪਾਯ – ਹੋਲਡ: ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾ ਉਪਾਯ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 21(ਏ)(i) ਦੇ 1986 ਅਧਿਨਿਯਮ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 58(1)(ਏ)(i) ਜਾਂ 58(1)(ਏ)(iii) ਦੇ 2019 ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਵੇਂ ਅਧਿਨਿਯਮ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲ ਦਾ ਉਪਾਯ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਤੇ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਇੰਸਟੈਂਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ (ਮੂਲ ਆਦੇਸ਼) ਵਜੋਂ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਅਪੀਲੀ ਜਾਂ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ – ਇਸ ਲਈ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮੈਰਿਟਾਂ ਉੱਤੇ ਅਦਾਲਤੀ ਨਿਰਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ – ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਰਟ.226 ਜਾਂ ਆਰਟ.227 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਗੇ ਉਪਾਯ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ – ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 – ਐਸ.ਐਸ. 17, 19 – ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2019 – ਆਰਟ. 136 – ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ – ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਾਨ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1986 ਅਤੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਨਿਯਮ, 2019 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਸਾਫ ਪੜ੍ਹਾਈ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾ ਉਪਾਯ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਉਪਭੋਗਤਾ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ- ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 21(ਏ)(i) ਦੇ 1986 ਅਤੇ 58(1)(ਏ)(i) ਜਾਂ 58(1)(ਏ)(iii) ਦੇ ਅਧਿਨਿਯਮ 2019 ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ।ਇਸਦਾ ਅਸਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਉਦਾਹਰਣ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ (ਅਸਲ ਹੁਕਮ) ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਹਨ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ। [ਪਰਾ 17]

1.2 ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, NCDRC ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਰਾਜ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਐਕਟ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 17(1)(a)(i) ਅਧੀਨ ਕਮਿਸ਼ਨ NCDRC ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਐਕਟ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 21(a)(ii) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 1986, ਵਿੱਚ NCDRC ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦੁਖੀ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸੈਕਸ਼ਨ 21(a)(i) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ. ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਐੱਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਦੋਂ ਹੀ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਯੋਗ ਹੈ ਜਦੋਂ ਆਰਡਰ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਦੀ ਧਾਰਾ 21(a)(i) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਐਕਟ 1986। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ NCDRC ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਐਕਟ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 21(a)(ii) ਦੇ ਤਹਿਤ। ਲਈ ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਐਸਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਸ. ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ. [ਪਰਾ 18]

1.3 ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਧਾਰਨ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜਦੇ ਹਨ, ਕੁਝ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਲਈ ਲੋੜਾਂ। ਆਰਟੀਕਲ ਦੇ ਉਪਬੰਧ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ 136 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੁਆਰਾ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਸੀਮਾ. ਪਰ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਬਦਲਵਾਂ ਉਪਾਅ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਣ ਲਈ, ਇਸ ਦੇ ਰਿੱਟ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਂ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਰਟ-ਸਰਕਟ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸੀਮਾ, ਜੋ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਹਨ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਹੈ ਬੇਮਿਸਾਲ ਅਤੇ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਸ਼ਕਤੀ, ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਧਾਰਨ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ। ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਅਭਿਆਸ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਓਵਰਰਾਈਡ ਕਰਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨਾ। [ਪਰਾ 24]

1.4 ਉਪਰੋਕਤ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ [2023] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਅਰਜ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦੁਆਰਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਅਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗਣ ਲਈ।

ਇਬਰਤ ਫੈਜ਼ਾਨ ਬਨਾਮ ਓਮੈਕਸ ਬਿਲਡਹੋਮ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ 2022 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ 573 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ 1950 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 189 : 1950 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 453; ਮੁਰਤਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਬਨਾਮ ਨਾਜ਼ਿਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਅਤੇ ਅਨਜ (1970) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 876; ਧਾਕੇਸਵਰੀ ਕਾਟਨ ਮਿਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਆਮਦਨ ਕਰ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ (1955) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 941 : (ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1955 ਐਸ.ਸੀ 65); ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਅਨਜ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) (1979) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 530; ਐਸ.ਜੀ. ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਅਤੇ ਡਾਈਜ਼ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਐਮਪਲਾਈਜ਼ ਯੂਨੀਅਨ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਜੀ. ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਅਤੇ ਡਾਈਜ਼ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਅਨਜ (1986) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 624 : (1986) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 142; ਜੇਟਕੋ(ਦਸਤਗੀਰੀਆਜੀ) ਆਈ.ਜੇ.ਐਲ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਤੇ ਅਨਜ, 1983 ਸੁਪ (1) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 38 : 1989 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 838 : ਬੰਬੈ ਦੇ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਿਸ ਰਤੀਲਾਲ ਵਾਦੀਲਾਲ ਅਤੇ ਭਰਾ (1961) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 367; ਅਸੋਸੀਏਟਡ ਸੀਮੈਂਟ ਕੰਪਨੀਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਪੀ.ਐਨ. ਸ਼ਰਮਾ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1965 ਐਸ.ਸੀ 1595 : (1965) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 366; ਐਲ. ਚੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਯੂਨੀਅਨ (1997) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 261 : (1997) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 1186 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸਿਵਲ) ਨੰਬਰ 5263 ਦੇ 2023।

16.01.2023 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨਾਲ ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਰੈਡਰੈਸਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਐਫ.ਏ ਨੰਬਰ 376 ਦੇ 2016 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਲਈ ਡਾ. ਵਰਦਰਾਜਨ, ਰਜਤ ਖੱਤਰੀ, ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ, ਸ਼ਗੁਨ ਰੂਹੀ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ।

ਐਸ.ਕੇ. ਵਰਮਾ, ਅਹਮਦ ਇਬਰਾਹਿਮ, ਮਿਸ ਅਕਾਂਕਸ਼ਾ ਵਰਮਾ ਚੰਦੋਕ, ਜੇਮਸ ਵਰਮਾ, ਰਾਜੇਸ਼ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਅਨਿਲ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ, ਐਡਵੋਕੇਟਸ ਜਵਾਬਦੇਹਾਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਜੇ. ਬੀ. ਪਾਰਦੀਵਾਲਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ।

1. ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 136 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗਣ ਲਈ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਐਮ/ਐਸ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਸੋਮਪੋ ਜਨਰਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਿਟੇਡ ਵੱਲੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਰੈਡਰੈਸਲ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, 'ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ') ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 376 ਦੇ 2016 ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਰਾਜ ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਰੈਡਰੈਸਲ ਕਮਿਸ਼ਨ (ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, 'ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ') ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੋਲਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 / ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਜੌਇੰਟ ਵੈਂਚਰ ਪਾਰਟਨਰ ਵਿਜ਼ ਅਲਾਹਾਬਾਦ ਬੈਂਕ (ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 2) ਵੱਲੋਂ ਚੋਰੀ ਹੋਏ ਸਮਾਨ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਰਕਮ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ।

ਤੱਥਾਤਮਕ ਮੈਟਰਿਕਸ

2. ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਵਾਬੀ ਬੈਂਕ ਨੇ ਇੱਕ ਮਧਿਅਸਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਇੱਕ ਮਿੰਆਰੀ ਅੱਗ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਤਰਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲਿਸੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿ 05.12.2011 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਚੋਰੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 08.12.2011 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਨੇ ਅੱਗ ਅਤੇ ਚੋਰੀ ਦੇ ਖਤਰੇ ਲਈ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਕਵਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੀ ਅਵਧੀ 25.11.2011 ਤੋਂ 24.11.2012 ਤੱਕ ਸੀ।

3. 28.03.2012 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਿਮਿਸਿਸ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਬਨਵਾਰਾ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਟਾਕ ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਿਮਿਸਿਸ ਵਿੱਚ ਬਨਵਾਰਾ ਤੋਂ ਰਾਜਗੜ੍ਹ ਐਕਸਟੇਂਸ਼ਨ, ਗਾਂਧੀ ਨਗਰ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਭਗੀਰਥ ਪੈਲੇਸ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ, ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਪ੍ਰਿਮਿਸਿਸ ਤੋਂ ਸਥਾਨਾਂਤਰਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ।

4. ਜਵਾਬੀ ਬੈਂਕ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ 31.03.2012 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬੈਂਕ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ 28.03.2012 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੂੰ ਅਗਾਊ ਕੀਤਾ ਹੈ।

5. 29.06.2012 ਨੂੰ ਬਨਵਾਰਾ ਪ੍ਰਿਮਿਸਿਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੋਰੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੰਬਰ 213/2012 ਨੂੰ 30.06.2012 ਨੂੰ ਪੀ.ਐਸ. ਬਨਵਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਵੀ ਚੋਰੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿਮਿਸਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ 01.07.2012 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਔਪਚਾਰਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ।

6. ਚੋਰੀ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ 18.10.2012 ਨੂੰ ਬਾਵਨਾ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਵੀ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਸਥਿਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅੱਗ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਚੋਰੀ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੋਨੋਂ ਲਈ ਦਾਵੇ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਕਮ 49 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਨੇ 22.08.2013 ਨੂੰ ਦਿਤੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਚੋਰੀ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਮ੍ਹਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

7. 03.06.2013 ਨੂੰ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੁਖੀ ਹੋ

ਕੇ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ, 1986 ('ਐਕਟ 1986' ਲਈ ਛੋਟਾ), ਦੀ ਧਾਰਾ 17 ਅਧੀਨ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਐਸਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੰਬਰ 357/2013 ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ 49 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਨਾਲ ਹੀ 20 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਜਾ ਰਹੀ ਬੈਂਕ ਦੀ ਦਰ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਜ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

8. 18.03.2016 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਐਸਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੰਨਿਆ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਅਤੇ ਜਵਾਬੀ ਬੈਂਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਮੀਆਂ ਲਈ ਸੰਯੁਕਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 41,31,180 ਰੁਪਏ ਦੇ ਚੋਰੀ ਹੋਏ ਸਮਾਨ ਲਈ ਦਾਵੇ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ 12 ½ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਵੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਮੀ, ਮਾਨਸਿਕ ਪੀੜਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ 4 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅੱਗ ਦਾਵੇ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਦੇਵੇ।

9. ਇੱਥੇ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਐਸਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਐਕਟ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਅਧੀਨ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਅੱਗੇ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 376 ਦੀ 2016 ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਨੇ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਐਸਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਖਰਚੇ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ।

10. 16.01.2023 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਇੱਥੇ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

11. ਉਪਰੋਕਤ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਗਿਆ ਮੰਗਣ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ।

ਚਰਚਾ

12. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਲੀਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁੱਖ ਸਵਾਲ ਜੋ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਪੀਲ ਮੰਗਦੀ ਹੈ, ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੇ ਉਪਾਯ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਰਿਲੇਗੇਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ?

13. ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਐਕਟ 1986 ਦੇ ਕੁਝ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

14. ਐਕਟ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 21(ਅ) ਨੂੰ 'ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ' ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"21. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ। - ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ —

(ਅ) ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ —

(i) ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦਾਵਾ ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇ;

ਅਤੇ

(ii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਾਂ;..."

15. ਐਕਟ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਇੱਕ 'ਅਪੀਲ' ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"23. ਅਪੀਲ.-ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (i) ਦੇ ਖੰਡ (ਅ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਉਕਤ ਅਵਧੀ ਦੇ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਸ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਕਾਰਨ ਸੀ:

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪੀਲ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ...

ਐਮ/ਐਸ ਯੂਨੀਵਰਸਲ ਸੋਮਪੋ ਜਨਰਲ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੋ. ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਸੁਰੇਸ਼ ਚੰਦ ਜੈਨ ਅਤੇ ਅਨਜ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਸ ਰਕਮ ਦਾ ਪੰਜਾਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜਾਂ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ, ਜੋ ਵੀ ਘੱਟ ਹੋਵੇ, ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਇਆ ਹੋਵੇ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

16.

ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1986 ਨੂੰ 20.07.2020 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ (ਸੈਕਸ਼ਨ 106, ਐਕਟ 1986) ਅਤੇ ਕਨਜ਼ਿਊਮਰ ਪ੍ਰੋਟੈਕਸ਼ਨ ਐਕਟ, 2019 (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ, 'ਐਕਟ 2019') ਲਾਗੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਐਕਟ 1986 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਨੂੰ ਐਕਟ 2019 ਦੇ ਉਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਉਜਾਗਰ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਐਕਟ 1986 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਹਨ।

"58. ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ। - (1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਕੋਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇਗਾ—

(ਕ) ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਲਈ—

(i) ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਜਿੱਥੇ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤ ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ;

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ, ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ;

(ii) ਅਨਫੇਅਰ ਕਾਂਟਰੈਕਟਾਂ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਜਿੱਥੇ ਮਾਲ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤ ਦਸ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ;

(iii) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਾਂ;

(iv) ਕੇਂਦਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਾਂ;

xxx

xxx

xxx

67. ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ। - ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਸੈਕਸ਼ਨ 58 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਖੰਡ (ਕ) ਦੇ ਉਪ-ਖੰਡ (i) ਜਾਂ (ii) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਉਕਤ ਅਵਧੀ ਦੇ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਪਰਯਾਪਤ ਕਾਰਨ ਸੀ: ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਰਕਮ ਦਾ ਪੰਜਾਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਮ੍ਹਾਂ ਨਾ ਕਰਾਵੇ।*

17. ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਪੜ੍ਹਾਈ ਐਕਟ 1986 ਅਤੇ ਐਕਟ 2019 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਦਾ ਉਪਾਯ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 21(ਏ)(ਆਈ) ਅਤੇ ਐਕਟ 2019 ਦੀ 58(1)(ਏ)(ਆਈ) ਜਾਂ 58(1)(ਏ)(ਦੂਜੀ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਦੋਵੇਂ ਐਕਟਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਅਪੀਲ ਦਾ ਉਪਾਯ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਮੂਲ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਪਹਿਲੀ ਇੰਸਟੈਂਸ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਜੋਂ (ਮੂਲ ਆਦੇਸ਼) ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੇ ਅਪੀਲੀ ਜਾਂ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

18. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਐਕਟ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 17(1)(ਏ)(ਆਈ) ਅਧੀਨ ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਸੀ। ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਐਕਟ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 21(ਏ)(ਆਈ) ਅਧੀਨ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਐਕਟ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 23 ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਜੋ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 21(ਏ)(ਆਈ) ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਦਾਖਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੇਵਲ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਆਦੇਸ਼ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 21(ਏ)(ਆਈ) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਐਕਟ 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 21(ਏ)(ਆਈ) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਯਾਚੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 136 ਅਧੀਨ ਆਇਆ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 136 ਅਧੀਨ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟ

19. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ 1950 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 189 :

1950 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 453 ਪੰਨਾ 459 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ: “ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਤੇ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਕਿ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਅਨਿਆਇ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਵਾਰੰਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਮਾਮਲਾ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਹਰੇਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ, ਗਲਤ ਹੈ। ਕੇਵਲ ਉਹ ਬਿੰਦੂ ਹੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅੰਤਿਮ ਸੁਣਵਾਈ ਵੇਲੇ ਉਠਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗਣ ਦੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਠਾਉਣ ਯੋਗ ਹਨ। ਇਹ ਸਿਦਾਂਤ, ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ, ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਸਿਵਿਲ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਤਨਾ ਹੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ। [ਦੇਖੋ: ਮੁਰਤਜ਼ਾ ਅਤੇ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਨਾਜ਼ਿਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਰਿਪੋਰਟ (1970) 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 876].

20. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਧਾਕੇਸਵਰੀ ਕਾਟਨ ਮਿਲਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ, ਜੋ ਕਿ (1955) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ 941 : ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1955 ਐਸ.ਸੀ 65 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ:

“7... ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਭੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਾਲ ਉਹ ਸੀਮਾਵਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਦੀ ਕਸਰਤ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੋ ਵੀ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ, ਉਹ ਸਵਾਭਾਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਤੇ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਸਵਾਭਾਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਰੇ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਸਰਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਤਰ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਸੂਝ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਕ ਪਰਯਾਪਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਵਰਤੋਂ ਕੇਵਲ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਕਸਰਤ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸੁਥਰੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨਾਲ ਮਨਮਾਨੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਨੂੰ ਇਕ ਉਚਿਤ ਸੌਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਤਕਨੀਕੀ ਆਧਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਦੀ ਉੱਚਾਈ ਜਾਂ ਹੋਰ ਇਥੇ ਅਤੇ ਇਸ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਕਸਰਤ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਸਾਰਾ ਝੁਕਾਅ ਅਤੇ ਉਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਜਾਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਾਰਨ ਨਿਆਂ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ...”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

21. ਉਜਾਗਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਦਿੱਲੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ (1979) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 530, ਵਾਈ. ਵੀ. ਚੰਦਰਚੂੜ, ਸੀ.ਜੇ., ਬੈਂਚ ਲਈ ਬੋਲਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਹੇਠਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"1...ਕੋਈ ਵੀ ਕੇਸ, ਚਾਹੇ ਸਿਵਿਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਮਾਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਇਕ ਫੈਸਲਾ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਅੰਤਰਆਤਮਾ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਦੇਵੇ, ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਹਨ। ..."

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

22. ਐਸ.ਜੀ. ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਅਤੇ ਡਾਈਜ਼ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਕਰਮਚਾਰੀ ਯੂਨੀਅਨ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਜੀ. ਕੈਮੀਕਲਜ਼ ਅਤੇ

ਡਾਈਜ਼ ਟ੍ਰੇਡਿੰਗ ਲਿਮਿਟੇਡ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ, (1986) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 624, ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 6 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"6. ਯੂਨੀਅਨ ਨੇ ਸਿੱਧਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਜੋ ਕਿ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਜਾਂ 227 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣ ਤੋਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਆਰਟੀਕਲ 136 ਅਧੀਨ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਆਰਟੀਕਲ ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਵਿਵੇਕ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਆਰਟੀਕਲ 136 ਇਸ ਲਈ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਹੋਰ ਬਰਾਬਰ ਅਸਰਦਾਰ ਉਪਾਯ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਸਵਾਲ ਜਨਤਕ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਨਾ ਹੋਵੇ..."

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

23. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਜਯੋਤੇਂਦਰਸਿੰਘਜੀ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਆਈ. ਤ੍ਰਿਪਾਠੀ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਵਿੱਚ 1993 ਸੁਪ (3) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 389 ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 16 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

“16. ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 245-I ਵਿੱਚ ਅੰਤਮ ਧਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕਦਾ ਹੈ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਆਰਟੀਕਲ 32 ਜਾਂ ਅਧੀਨ ਹੈ ਧਾਰਾ 136, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਕੇਸ ਹੋਵੇ। ਪਰ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਪਹਿਲਾਂ ਹੁੰਦਾ ਧਾਰਾ 226 ਦੇ ਤਹਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅੰਦਰ ਆਈ ਆਰਟੀਕਲ 136 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕਰੋ। ਕੋਈ ਪਾਰਟੀ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਆਰਟੀਕਲ 136 ਅਧੀਨ ਸਿੱਧਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ, ਬਜਾਏ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੇ। ਇਹ ਆਰਟੀਕਲ 136 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੀਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਇਕ ਸੀਮਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਸਿਦ੍ਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ....”

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

24. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਜਾਂ ਕੋਰਟ ਦੀ ਅੰਤਰਾਤਮਾ ਨੂੰ ਝਟਕਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਫੈਸਲਾ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 136 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੀਮਾ ਦੁਆਰਾ ਘਿਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪਿਕ ਉਪਾਯ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਰਿਟ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਜਾਂ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣਾ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗਣ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਛੋਟਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀਮਾਵਾਂ, ਜੋ ਵੀ ਹੋਣ, ਸਵੈ-ਸਿੱਧੀ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸੁਭਾਵ ਅਤੇ ਚਰਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹਨ। ਇਹ ਇੱਕ ਅਸਾਧਾਰਣ ਅਤੇ ਉੱਚੇਰੇ ਦੀ ਸੱਤਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਸਵਾਭਾਵਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੰਭਾਲ ਨਾਲ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ। ਇਹ ਸੱਤਾ ਕੇਵਲ ਨਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਸਥਾਪਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉੱਚੇਰੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੱਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

25. ਲਗਭਗ ਛੇ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਮ. ਹਿਦਾਇਤੁੱਲਾ ਦੁਆਰਾ ਬੋਲਦਿਆਂ, ਜੇ. ਬੰਬਈ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਮੈਸਰਜ਼ ਰਤੀਲਾਲ ਵਡੀਲਾਲ ਅਤੇ Bros., (1961) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ 2 SCR 367 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:

"3. ... ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਉਪਾਅ ਜੋ ਹਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਥੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਬਾਈਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਉਚਿਤ ਕੋਰਸ ਥੱਕ ਜਾਣਾ ਹੈ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੇ ਸਾਰੇ ਉਪਚਾਰ ਧਾਰਾ 136.

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

26. ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹਾਲ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਝਾਤ ਮਾਰਾਂਗੇ, ਜੋ ਕਿ ਇਬਰਤ ਫੈਜ਼ਾਨ ਬਨਾਮ ਓਮੈਕਸ ਬਿਲਡਹੋਮ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ 2022 (1)ਐਸਸੀ572 ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੁਆਰਾ ਤੈਰਾਏ ਗਏ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਫਲੈਟ ਬੁੱਕ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਪੂਰੀ ਰਕਮ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਪਰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਫਲੈਟ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪਿਆ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 10.08.2013 ਨੂੰ ਐਸਸੀਡੀਆਰਸੀ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਐਸਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ 16.10.2020 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਐਸਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਫਲੈਟ ਸੌਂਪਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ। ਐਸਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਘਾਟ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਫਲੈਟ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦੇਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ ਨੌ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਾਦੀ ਵਿਆਜ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ।

27. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਖਿਲਾਫ ਅਮਲ ਅਤੇ ਅਵਮਾਨਨਾ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 12.03.2021 ਨੂੰ, ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਨੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਟੈਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।

28. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਅੱਗੇ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। 30.03.2021 ਨੂੰ, ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਨੇ ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਫਲੈਟ ਦੀ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਉੱਤੇ ਨੌ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਬਿਆਜ ਸਮੇਤ ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੇ ਰਜਿਸਟਰੀ ਵਿੱਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ।

29. ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ, ਜੋ ਨਾਰਾਜ਼ ਸੀ, ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ, ਬਿਲਡਰ, ਨੂੰ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਦੀ ਪੂਰੀ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਐਸ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਸਮੇਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 25.05.2021 ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਰੋਕ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਉੱਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ ਬਿਆਜ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਰਕਮ ਦਾ ਪੰਜਾਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਰੋਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਚਾਰ ਹਫ਼ਤੇ ਅੰਦਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਹੈ।

30. ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਨੇ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ, ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 09.12.2021 ਨਾਲ. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ, ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਵੀ ਅੰਤਰਿਮ ਰੋਕ ਲਾਈ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 22.12.2021 ਨਾਲ. ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 21.03.2022 ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ 18.04.2022 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਤੀਜਾ ਦੱਸੇ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 31.03.2022 ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ

ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ. ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ.

31. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ:

(ਅ) ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਬ) ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਅਪੀਲ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਭੋਗਤਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ।

(ਸੀ) ਅਪੀਲਾਤਮਕ ਉਪਾਯ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

(ਡੀ) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਦੇ ਸੀਮਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤੀ ਅਧੀਨ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

32. ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ:

33. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀ ਐਕਟ 2019 ਦੀ ਧਾਰਾ 58(1)(ਅ)(i) ਅਧੀਨ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

34. ਐਕਟ 2019 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਗਹਿਰੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ 1986 ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਹਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਬਰਤ ਫੈਜ਼ਾਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“11....ਇਸ ਲਈ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਤਾਂ ਹੀ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੇ ਐਕਟ 2019 ਦੀ ਧਾਰਾ 58(1)(ਅ)(i) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 58(1)(ਅ)(ii) ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਐਕਟ 2019 ਦੀ ਧਾਰਾ 58(1)(ਅ)(iii) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 58(1)(ਅ)(iv) ਅਧੀਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪੀਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 58(1)(ਅ)(iii) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 58(1)(ਅ)(iv) ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲਾ ਉਪਾਯ ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਵਾਲੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ।”

xxxxx

14....ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 227 ਦੀ ਸਖਤੀ ਅਧੀਨ ਰੱਖਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 227 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਉਹਨਾਂ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤਣਾ ਪਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਵਰਤਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

35. ਇਬਰਤ ਫੈਜ਼ਾਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਐਸੋਸੀਏਟਡ ਸੀਮੈਂਟ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ, ਜਿਥੇ, ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

"9. ... ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹਨ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿਚ,

ਉਹ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ; ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੋਵੇਂ "ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਰਾਜ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸ਼ੁੱਧ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਜ", (ਦੁਰਗਾ ਸ਼ੰਕਰ ਮਹਿਤਾ ਦੁਆਰਾ v. ਰਘੁਰਾਜ ਸਿੰਘ, 1955 1 SCR 267 at p. 272: (ਪੀ. 522 'ਤੇ ਏਆਈਆਰ 1954 ਐਸਸੀ 520)। ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਨਿੱਰਣਾਇਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅਤੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹਨ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੋ ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀਆਂ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਵਿਧੀ ਜਿਸ ਦਾ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਪਾਲਣ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੰਨੀ ਸਖ਼ਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਨਿਰਧਾਰਿਤ, ਪਰ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪਹੁੰਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜੋ ਉਹ ਡਿਸਚਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਲਈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਰਾਜ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਹ ਹੈ ਰਾਜ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਨਿਆਂਇਕ ਫੰਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ a ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹਨ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਰਾਜ, ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ, ਰਾਜ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਸਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਹਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੁਆਰਾ; ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਦੀ ਯੋਗਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਰਾਜ, ਉਚਿਤ ਉਪਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਇਸਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪ ਕੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਰਣਨ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਜੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਲਈ ਆਮ ਹਨ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਜੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹਨ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਤੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਜੋ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਲਈ ਸਾਂਝੀ ਹੈ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜਾਂ ਅਤੇ ਕਸਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਂਦੇ ਹਨ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਜੋ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੰਨ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਨਿਹਿਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

44. ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਸਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨਾ ਅਸੰਭਵ ਅਤੇ ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਅਣਚਾਹਵਾਂ ਹੈ। ਸਹੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਸੌਂਪੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਨਿਆਇਕ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਬਾਹਰੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਿਸਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਤੀਦ੍ਵੰਦੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਅਧਿਕ੍ਰਿਤ ਹੈ, ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਰਟ. 136 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਕੇ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਮਾਣ ਅੰਤਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ, ਵੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹਨ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਹੋਣ ਲਈ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਕ ਨਿਜੀ ਮਧਿਆਸਤਾ ਜਾਂ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਐਕਟ, 1947 ਦੇ ਐਸ. 10ਏ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਆਰਟ. 136 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਹ ਗੱਲ ਘੱਟ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਜਾਵਟ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1940 ਇੱਕ ਮਧਿਆਸਤਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸਜਾਵਟਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਡਸਟ੍ਰੀਅਲ ਡਿਸਪਿਊਟਸ ਐਕਟ, 1947 ਐਕਟ ਦੇ ਐਸ. 10ਏ ਅਧੀਨ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਈ ਸਜਾਵਟਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਫਿਰ ਵੀ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨਹੀਂ ਹਨ।

45. "ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ" ਸ਼ਬਦ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਕਲਾ 227 ਵਿੱਚ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਂ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਥੇ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਕਲਾ 136 ਵਿੱਚ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

36. ਉਪਰੋਕਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਬਰਤ ਫੈਜ਼ਾਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"12. ... ਇਸ ਲਈ, ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ "ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ" ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਟੈਚਿਊਟ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਤੀਦ੍ਵੰਦੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਰਾਜ ਦੀ ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਪੰਨ ਇਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਕਲਾ 227 ਅਤੇ/ਜਾਂ 136 ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ "ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ" ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ..."

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

37. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਬਰਤ ਫੈਜ਼ਾਨ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਅਪ੍ਰੋਚ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਕਲਾ 226 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਕਲਾ 227 ਦੀ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਅਧਿਕਾਰ) ਦੁਆਰਾ ਇਲਾਜ ਉਪਲਬਧ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ:

"12....ਇਸ ਤੌਰ ਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ, ਜੇਕਰ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਧੀਨ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਉਪਚਾਰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਪਰਕ ਕਰੇ।

xxx

13. ਹੁਣ ਜਿਹੜਾ ਉਪਚਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਦਾ ਉਪਚਾਰ ਬਹੁਤ ਮਹਿੰਗਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਲ. ਚੰਦਰਾ ਕੁਮਾਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਪਚਾਰ ਅਸਲ ਅਤੇ ਅਸਰਦਾਰ ਹੋਣ ਲਈ ਅਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਅਧੀਨ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਉਪਚਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਇਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਘੱਟ ਲਾਗਤ ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕੇ, ਬਜਾਏ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਲਈ ਅਪੀਲ ਦੇ।

xxx

xxx

xxx

14.1. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਤਰਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਸਟ੍ਰੇਲਾ ਰਬੜ ਬਨਾਮ ਦਾਸ ਐਸਟੇਟ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ, (2001) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 97 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਗਾਤਾਰ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ (ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖੋ ਗਾਰਮੈਂਟ ਕ੍ਰਾਫਟ ਬਨਾਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ ਗੋਏਲ, 2022 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 39 ਵਿੱਚ)। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਪੈਰਾਮੀਟਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਬਿਨਾਂ ਦੇ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰਿਮ ਰੋਕ/ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ, ਉੱਚ

ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਸੀਮਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਤਰਾਂ ਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਅੰਤਰਿਮ ਰੋਕ/ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਅਧੀਨ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ।"

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

38. ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਵਾਲੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 226 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਲਿਖਤੀ ਬੇਨਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 227 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸ਼ਤ ਵਾਲੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦੁਆਰਾ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਆ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਅਪੀਲ ਲਈ ਛੁੱਟੀ ਮੰਗਣ ਲਈ।

39. ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 29.03.2023 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

"2 ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਰਹੇਗੀ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਵਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦਾ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਉੱਤੇ।"

40. ਪਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ 03.07.2023 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੀ ਦਫਤਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਵੀ ਝਾਤ ਪਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ:

"ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਡਾ. ਐਸ.ਕੇ. ਵਰਮਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਲਈ ਵਕੀਲ ਨੇ 28.06.2023 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪਰ, ਇਹ ਅਧੂਰੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਮੂਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਤ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਨਾਲ ਹੀ, ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸੰਬੰਧੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਲੀਜ਼ ਪੇਪਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਲਲੇਖਿਤ ਰਕਮ ਰੁਪਏ 63,00,000/- ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੰਬਰ 1 ਨੂੰ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।"

41. ਉਪਰੋਕਤ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪੰਜਾਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਰਕਮ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਰਜਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਪੜਤਾਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

42. ਨਤੀਜਤਨ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਐਨ.ਸੀ.ਡੀ.ਆਰ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ।

43. ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਬੇਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰਾਇ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਗੁਣ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰਿਕ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ

ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate